

Virestads historia i korthet,

Virestad nämns första gången i hävderna år 1315 i ett köpebrev inlämnat till Allbo häradsrätt. Namnet på den gård, som sedan gett namn åt hela socknen, skrevs år 1399 Vighirstadha. Troligen ingår i förleden det fornsvenska personnamnet Vighir, alltså Vighirs stad, d v s platsen där Vighir stannat och bosatt sig och haft sin boskap, och eftersom namn som slutar på -stad tillhör de äldsta namnformerna och anses gå tillbaka ända till järnåldern eller tidig vikingatid, kan vi anta att Virestad säkerligen är ett mer än tusen år gammalt Ortsnamn. Under den fornminnesinventering som gjordes i sept. 2001 har flera områden påträffats med "fossil åkermark" i Virestad. Dessa härrör från yngre bronsåldern eller äldre järnålder (2000-3000 år gamla). Inventeringen tyder på att det redan då levte många människor i Virestad.

Kommunens äldsta kyrka, grundlagd 1800, rymmer cirka 600 personer. Den är mest känd för att den pryds av nordens största altartavla. Målad av socken-sonen Pehr Hörberg som räknas till Sveriges främste på området. I vapenhuset finns en förteckning (series pastorum) över präster som haft tjänst i församlingen. Först står kyrkoherde W. Dolph. Han tillträdde år 1416.

Den 21 jan. 1612 tågade danskarna in från Blekinge in i Konga härad över Åsnens frusna vidder mot Växjö, härjande och brännande i sin väg. Från Blädinge över Skatelöv drog sig de danska styrkorna sedan ned genom Virestad och in över danska gränsen vid Höghult förhärjande allt i sin väg. I Virestad ödelades 59 gårdar. Bl a Prästgården. "Bränd slätt i grund, husgeråd, invaror och allt det prästen ägde av fienden bortröfvat att han (= kyrkoherde Petrus Benedicti) intet mera ägde än vad han samt hans fattiga hustru gingo och stodo uti".

Gustav II Adolf (17 år) låg med sitt "fält" (5 ryttarfanor och 14 fotfolksfänikor) i Spånghult (stor gård nordöst om Garanshultasjön) den 4 februari 1612. Natten till den 5:e bröt han vid Höghult in i Skåne, härjande i 24 kyrkssocknar och brände staden Vä.

När kriget bröt ut mellan Sverige och Danmark 1657 blev det åter oroligt vid Allbogränsen. Det spordes att hopar av skånska bönder förberedde anfall. Något före den 25 oktober blev några gårdar i Virestad och Härlunda plundrade. 4 bönder togs till fånga och en slogs ihjäl.

Genom anteckningar i gränstullslängderna är det känt att tjära levererades under tidigt 1600-tal från bl.a. Virestad till de då danska städerna Ronneby, Sölvesborg, Bodekull (Karlshamn) och Åhus. Tjären och becket var direkt nödvändigt för sjöfartens skeppsunderhåll. Tjären brände bönderna i särskilda tjärdalar ur kådrik furuvved. Veden togs genom stubbrytning eller spånhuggning ur levande tallar.

Under 1600-talets andra hälft blev pottaskan en stor exportvara över bl.a. Karlshamn. Vid 1700-talets mitt brändes aska för avsalu i alla Älmhults socknar med särskild tonvikt på Virestad. Genom bränning av bokved eller annan lövved, och bearbetning av askan med vatten och värme erhöles pottaska till såptillverkning. Såväl tjärbränning som pottaskebränning jämte svedjebruk tärde hårt på skogstillgången. Vid mitten av 1700-talet saknade Virestad både god ek- och bokskog.

En produkt baserad på skogsbrukets kol och bondens kreatursskötsel var krutstillverkningen. Genom att samla upp urin eller urlaka urinindränkt fähusjord utvanns salpeter genom indunstning. En salpetersjudare var en tämligen vanlig yrkesman i södra Småland.

Sagorna

Virestad är kommunens främsta sagobygd och sagorna och sägnerna är många och berättas flitigt. T.ex. sägnerna om fogden Trotte och Galgahallarna (1300-tal), Torbjörn och brudgummestenen (1500-talet), Stenavattens offerkälla (1600-talet), Den olyckliga Kaja begravd i Kajelund (1600-talet), Ingemar från Arnanäs och Draka-skatten (1600-talet), Kerstin i Röckla-sägnen (1600-talet), Ingeborg i Mjärhult med safsabusken (1700-talet).

Virestad var egen kommun mellan 1919 och 1971. Därefter blev socknen en del av Älmhults kommun.

1880 var befolkningen som störst. Då bodde 5426 personer i socknen. 1940 hade invånarantalet minskat till 3345, och 2005 fanns 1991 mantalsskrivna. Eneryda, Virestads enda tätort, förutom kyrkbyn, hade 508 bosatta 1980. 2006 – 343. Samma tendens till minskning sker i alla kommunens mindre tätorter. Däremot ökar befolkningen på den rena landsbygden. Gårdar, stugor och torp som avfolkades och stod öde på 50-, 60- och början av 70-talet har åter igen befolkats. Många nya hus har också byggts. Virestads landsbygd erbjuder ett attraktivt boende eftersom det finns utmärkta kommunikationer, inte bara till Älmhult utan även till större städer i såväl södra Sverige som till kontinenten. Köpenhamn nås nu på två timmar och Hamburg på 6-7.

Många jordbruk drivs fortfarande som heltidsföretag. Mängden jordbruk har minskat, men de som finns kvar har rationaliserat och blivit större. Tack vare de goda odlings- och betesmarkerna runt Virestadsjöarnas vattensystem verkar dessa företag kunna bestå med god lönsamhet.

Fritid och turism har ökat. Jakt, fiske, kanoting och andra aktiviteter där den rika och jämförelsevis orörda naturen kan avnjutas, idkas nu av allt fler och långväga resenärer. För många tyskar och danskar har Virestad blivit en populär plats att semestra på. En hel del av dem har också köpt torp och stugor här.

Virestadsbygdens fina miljö har blivit en oas där stressade nutidsmänniskor kan skapa sig ett högkvalitativt boende. Här får man en meningsfull fritid med livskvalitet och utrymme.

Virestad Hembygdsförening är mycket livaktig. Den bildades 1925, underhåller och ordnar arrangemang i hembygdsparken "Kajelund". Kajelund innehåller flera stugor fyllda med bruksföremål från svunna tider. Föreningen ansvarar också för "Lille Petter Johans" stuga i Haghult. Den besöktes 2006 av mer än 3000 personer.

Denna stora och långsmala socken gränsar i nord och nordost mot Alvesta kommun och i söder mot Skåne. Ligger i huvudsak öster om stambanan och riksväg 23. Landskapet är ganska platt varför stora ytor upptas av vattendrag, sjöar och mossmarker. Störst är Virestadsjön och Femlingen. Avvattningen sker mot sjön Möckeln. Trots att Virestad haft ett omfattande jordbruk, med stora sammanhängande odlingskiften, vilket fick än mer betydelse efter sänkningen av Virestadsjöarna på 1920 och 1930 talen, och i synnerhet under andra världskriget, har jordbruksnäringen kontinuerligt minskat och ersatts av ett allt mer betydande skogsbruk. De stora odlingsytorna består, men de många små steniga åkerlapparna som är typiska för Småland har ersatts av skog.